

Vpetič se je že odprl grob, ki so ob njem zadrhtela srca tovarišev iz leta 1894.

Aparnik, Božič, Kavčič, Mataje — in sedaj je prišel on, Frančišek Borštnik.

Dne 30. velikega srpana 1871 so stopile Rojenice v hišo pokojnikovega očeta v Doljah pri Borovnici, da dajo novorojencu Frančišku daril za življenje. Veselo ga je pozdravljala prva in druga, otožno se mu je bližala tretja: njen dar je bil učiteljski stan.

In pokojnik je živel temu stanu z vso svojo dušo — žal, da je postal že v 35. letu svoje dobe žrtev one bolezni, ki je običajno last učiteljskega stanu — jetike.

Ljudsko šolo je rajni dovršil v Borovnici; 1. razred realke pa v Ljubljani, odkoder je šel leta 1890. na učiteljišče.

Dobro se še spominjam onega veselega obraza, ki je z njim stopil na trnjevo učiteljsko pot, saj je bil poln idealov, poln navdušenja, poln trudoljubja, ki mu je odsevalo z nje.

Ideale dijaških let mu je ubilo življenje, navdušenja za učiteljski stan, njegove pravice in prospeh pa in trudoljubja — mu mrzlo življenje ni moglo ubiti. Z rožami ni bila postlana njegova pot, prej s trnjem, ali on je šel po nji, dasi že truden po telesu, a jak po duhu, z vnetostjo in vztrajnostjo kot malokdo.

V Postojni je bila prva njegova služba. Poleg šole, ki se ji je žrtvoval, bilo mu je velika radost poučevanje pevkega kvarteta, ki je z njim večkrat nastopil in žel obilo zasluženega priznanja. Ah, godba!... Prihaja mi v spomin čas, ko je rajni sedel v četrtem letniku, za klavirjem in igral. Tiho, spomini!...

Leta 1897. se je preselil v Knežak. Takoj je bil tudi tu v svojem elementu. Osnovel je tamburaški zbor in ga poučeval z istim uspehom kakor kvartet v Postojni. Žal, da je ostal v Knežaku le 3 leta. Njegova železna vztrajnost bi bila donesla še lepših sadov. Leta 1900. mu je bila podeljena služba v Trzinu in začetkom leta 1906. je bil imenovan nadučiteljem na Dobrovi, kjer je deloval le 2 meseca. Šibko, utrujeno telo se je moralo ukloniti, ni pa se mu klonil duh. Šel je v Opatijo, da se ondi okrepča in nabere življenjskih moči. Zaman: vrnil se je domov še bolj upehan, še bolj strt. In tako je prišel čas, da je moral za stalno leči v posteljo, ki ga je iz nje rešila šele smrt... In zaplakali so zvonovi...

Te vrstice sem Ti zapisal, ljubi Frančišek, v trajen spomin z vročo željo: Naj bo pokoj blagi Tvoji duši! A. R.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj je imelo po daljšem odmoru svoje redno zborovanje 11. dne novembra t. l. v navadnih prostorih v Celju. Udeležba je bila pičila, ker je mnogo tovarišev bilo pri jesenskih usposobljenostnih izpitih, nekaj pa jih je opravičilo svojo odsotnost. Društvu sta na novo pristopili gđe. Ana Suhač in gđe. Franja Pospeh, obe iz Griž.

V svojem otvoritvenem nagovoru pozdravi tovariš predsednik na novo pristopili članici in navzoče tovariše, opozarjajoč jih, da je ustanovitev novega učiteljskega društva v bratskem okraju bila povod, da se je šele na ta dan sklicalo zborovanje. Želi, da bi še po daljšem odmoru začelo v novi društveni sezoni krepko prenovljeno življenje, v čigar dosego naj zastavi vsak svoje moči.

Po prečitaniu in odobrenju zadnjega zapisnika z dne 29. aprila t. l. so se razpravljale društvene zadeve. Predsednik opozarja, da smo izgubili vrlega tovariša g. Ludovika Černeja, ki je dodeljen c. kr. vadnici na učiteljišču v Mariboru. Kakor mu je žal, da ga ni v naši sredi, tako zopet veseli predsednika in društvenike, da je prišel eden tovarišev na tako mesto, ki mu naj bo stalno in ki ga zasluži kot izvrsten metodik, kot odličan

mladinski in pedagoški pisatelj popolnoma. Dalje naznanja, da je o priliki odhodnice nadzornika g. Schmoranzerja v naše društvo zopet vstopil c. kr. nadzornik gospod Josip Supanek in tudi gđe. Beti Supanek iz Teharij. — Omeni dalje organizacijo učiteljskih ročnih del, ki imajo svoj v deželni oskrbi se nahajajoč pokojninski zaklad. Kako modro pa skrb deželni očetje za svoje ljudi, ki delajo za izobrazbo mladine, se vidi iz tega, da one učiteljice roč. del, ki so ob enem soproge učiteljev — in teh je 130 — niso deležne pokojnine. S svojo „mastno“ plačo si bodo gotovo prištedile toliko, da bodo na stare dni lahko pogrešale svoj v pokojninski zaklad pošteno vplačani denar in ne bodo reflektirale na plačo svojih soprogov. Da to nikakor ni prav, je vsakemu količjak treznemu človeku jasno; zato moramo v prilog tem učiteljicam vzdigniti svoj glas, da se odpomore temu nedostatku. Naše društvo opozori štaj. Lehrerbund, da tozadevno stori potrebne korake, kar naj blagovolijo storiti tudi druga društva.

Naglašja dalje, da se je pred tedni ustanovilo samostojno učiteljsko društvo za laški okraj. Da se je to društvo ustanovilo, je bil res skrajni čas, če pomislimo, da je v okraju nad 60 učiteljskih oseb in da jih ima le ena občina že do 38. Od vseh teh oseb je bilo samo 8 organiziranih, a drugi so bili brez organizacije. Zato se tudi ni čuditi, če so se slišala mnjenja, da bo nastala velika nevolja pri našem predsedniku, oziroma društvu zaradi snovitve nove učiteljske organizacije. Da se je ustvarila nova organizacija v bratskem okraju, si je pridobil največ zaslug c. kr. nadzornik g. Vodusek. Okraj si mora pač čestitati, da ima tako vrlega, za učiteljstvo vnetega in učiteljsko organizacijo pospešujočega nadzornika. Naše društvo pa se veseli nove posestrime ter izraža veselje, da so se tovariši bratskega okraja združili v organizacijo in postali obenem člen mogočne skupnosti slovenskega učiteljstva — „Zaveze“ ki je nasprotnikom šole najhujši trn v peti. Naj se novo bratsko društvo razvije krepko, naj cvete bujno in naj se razraste močno! —

Sklenilo se je, pri obnem zboru govoriti o tem, ali se naj prenaredi naslov našemu društvu, pri katerem so bili in so še tovariši iz laškega okraja, a imajo zdaj novo društvo, ali pa ostani naslov, kakršen je zdaj. — Da se bo domovinoslovski pouk z večjo vnemo poučeval in da bodo učiteljem pri roki pripomočki za tak pouk, predlaga tovariš g. Exl, naj se vsako šolsko vodstvo naroči na „Planinski Vestnik“.

Pri ustanovitvi društva za laški okraj na Zidanem mostu se je govorilo tudi o tem, da se bo vedno upoštevalo, kdaj ima sosedno bratsko društvo zborovanje, zato se ne bo vršilo zborovanje v laškem okraju, kadar bo zborovalo naše društvo. Prihodnje zborovanje bo 8. dne decembra.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj je nameravalo zborovati dne 8. decembra t. l. Zaradi ustanovnega zbora „Narodne stranke za Štajersko“, ki se vrši ravno tega dne v Celju, imenovano zborovanje izostane. To p. n. članom, vljudno v znanje. Načelnništvo.

Šaleško učiteljsko društvo ima v nedeljo, dne 9. decembra ob 1/2 3 uri popoldne v Velenju zborovanje, ki je obenem občni zbor. Vzpored: 1. Zapisnik. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Eventualno predavanje. 4. Letno poročilo: a) predsednika; b) tajnika; c) blagajnika. 5. Volitev novega odbora. 6. Nasveti in predlogi. K polnoštevilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Politiški pregled.

* **Volilna reforma.** Veliki boj za volilno reformo se je zaključil dne 1. t. m. Zbornica je v drugem in tretjem branju sprejela celo volilno reformo s 194 glasovi proti 63 glasom.

* **Trozveza.** „Hannov. Courier“ prijavlja poročilo, ki pravi, da bo trajala trozveza do 1. 1914.

* **Za odpravo smrtnih kazni na Francoskem.** Komisija za reformo pravosodja se je izrekla za odpravo smrtnih kazni.

* **Naslednik škofa Stablewskega.** Iz Draždan poročajo, da ima največ upanja, da postane nadškof v Poznanju, saški princ Maks, ki je sedaj profesor katoliškega vseučilišča v Freiburgu. Princ Maks je kandidat nemškega cesarja.

* **Položaj na Poljskem.** Iz Berlina poročajo: Narodno-politična tajna organizacija, ki so jo osnovali v poznanjski po-

krajini, je zbudila veliko pozornost. Ni dvomiti, da podpirajo to veleizdajsko gibanje avstrijski Poljaki. V tem gibanju vidijo znamenje predstoječe vstaje. Zato govorita šolski štrajk in govori na propovednicah. — Interpelacijam, ki sta jih stavila centrum in poljski klub v državnem zboru zaradi jezikovnega vprašanja v poljskih pokrajinah, ne bo vlada za sedaj odgovorila, dokler ne zbere dovoljnega gradiva. — Sedaj štrajka že nad 100 tisoč poljskih šolarčkov. To je vladi neprijetno, ker so se že vsi ljudje, ki imajo še trohico človeške dostojnosti v sebi, obrnili proti vladnim naredbam. Posebno socialni demokrati ostro obsojajo vladno brutalnost v tem vprašanju ter se potezajo za teptane pravice poljskega naroda. Nemški šovinisti so pa še vedno v večini ter v svojih glasilih ščujejo s še večjim nasilstvom proti poljskim „revolucionarjem in puntarjem“.

* **Dijete francoskih poslancev.** Francoska zbornica poslancev je sprejela zakon, po katerem se zvišujejo dijete poslancev od letnih 9000 frankov na 15.000 frankov.

* **Rusija.** Iz Petrograda javljajo, da je bil dne 25. pret. m. priobčen zakon velikanske važnosti. S tem zakonom se odpravlja (s prvim prihodnjim januarjem) obvezno stalno bivanje kmetov v vaseh, katerim pripadajo. O tej reformi razpravlja vse novinstvo, zakaj posledice so danes nepreračunljive toliko za kmete same, kolikor za ves narod. Odslej bodo mogli kmetje postajati lastniki zemljišča in namesto lastnine zadrug stopi osebna lastnina. Kmetje bodo odslej deležni vseh pravic kakor drugi podaniki carjevi. Ta odredba je ena najvažnejših, ki jih je izdala ruska vlada po dekretu Aleksandra II., ki je pred 25 leti proglasil „Osvoboditev sužnjev grude“.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“ v Ljubljani so darovali: Častita g. Uršula Kržič, posestnica v Borovnici, namesto venca na krsto umrlega g. Frana Borštnika, nadučitelja na Dobravi, 10 K; učiteljski prijatelj in dobrotnik s Štajerskega po g. nadučitelju J. Lasbacherju iz Ruš, 25 K. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt za l. 1906 so plačali: tovariši Belè Ivan, učitelj; Čadež Anton, katehet; Furlan Jakob, učitelj; Galè Franc, učitelj; Jelenc Luka, učitelj; Pavčič Josip, učitelj; Pretnar Jakob, učitelj; Sadar Vendelin, učitelj; Wider Karel, učitelj in Dimnik Jakob, nadučitelj, vsi na I. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani; tovariša Andrej Šest. nadučitelj in I. Harmel, učitelj v Cerknici. Za leto 1907 so pa plačali letnino: tov. Karel Trost, nadučitelj; tov. Iv. Gantar, učitelj; tov. Iva Premelč, učiteljica; tov. Fr. Zagorec in tov. Eg. Gregorič, vsi v Št. Jerneju na Dolenjskem. Bog plati!

Odbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ v Ljubljani je oddal „Cesarja Franca Jožefa I. jubilejsko ustanovo za učiteljske sirote na Kranjskem“ učiteljski siroti Mariji Ani Osana s Svibnega; šest let je uživala to ustanovo njena sestra Bogumila.

O regulaciji plač kranjskemu učiteljstvu bo poročal pri obnem zboru „Slovenskega deželnega učiteljskega društva“, dne 27. t. m., tov. Fran Gärtner iz Ljubljane.

Tri učiteljska zborovanja bodo dne 27. decembra v Ljubljani; dopoldne zborujeta v „Narodnem domu“ „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“ in „Slovensko deželno učiteljsko društvo“, popoldne pa v „Mestnem domu“ „Slovenska Šolska Matica“.

Ošpice so se začele širiti med mladino I. mestne deške ljudske šole; v enem razredu manjka že polovico učencev.

Roditeljski večeri I. mestne šole se zaradi razširjanja ošpic med šolsko mladino odlože za toliko časa, da poneha epidemija.

„Učiteljski Tovariš“ mora biti na razpolago v vseh gostilnah in kavarnah v mestu in po deželi, kamor zahaja učiteljstvo. Zadnji čas se je naročil na „Učit. Tov.“ g. Maks Domicelj, gostilničar in trgovec na Rakeku. Učiteljstvu priporočamo njegovo gostilno in prodajalno.

„Zvonček“, najlepši slovenski mladinski list, prihaja po novem letu v vsako slovensko družino. Tovariši in tovarišice,

skrbite za to! Vsaka šola bi morala biti pa naročena na „Popotnik“.

„Učiteljska tiskarna“ izvršuje najraznovrstnejše eno- in večbarvne tiskovine in sprejema v tisk tudi najobsežnejša dela.

Osebna vest. Suplent Srečko Zalokar v Škocjanu je v enaki lastnosti premeščen v Telče pri Trzišču na Dolenjskem.

Smrtna kosa kosi z velikim redom po našem stanu. Hud udarec je za učiteljsko rodovino, ako ji ugrabi bela žena glavo — očeta. Da zmanjšamo bednim sirotam žalost in pomankanje, smo si ustanovili „Jubilejsko samopomoč“. Znan nam je slučaj, ko je bilo ob očetovi smrti v rodovini le 6 h imetja. Bolezen je vse pobrala. Kaj bi počeli ti od bede stiskani ljudje, ko bi ne bil oče član „Jubilejske samopomoči“! Tako jim je pa ta v največji sili in potrebi priskočila na pomoč. Toda žal, da ima „Jubilejska samopomoč“ še vse premalo članov. Za tovariša, za brata, ima vendar vsak 2 K, čeprav en dan ali dva dneva nič ne je, da le reši stanovsko zavednost in dolžnost ter pomaga otirati solze bridkosti. Sicer pa tudi vsak s tem skrbi za svojce, saj ne vemo ni ure ni dneva. Tudi pošni uradniki imajo tako društvo, ki se imenuje Wohlfartsverein „Vorsicht“ in Bärtingen. Za zadnji slučaj smrti je to društvo izplačalo 1955 K. Če se ne motimo, bi naša „Jubilejska samopomoč“ ne zmogla še 500 K. Poskrbimo, da bo v tem pogledu bolje, zato pristopajmo k temu prekornemu društvu!

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani se ponovno obrača do vseh zavednih Slovencev s prošnjo, naj rabijo v obilnejši meri družbin narodni kolek. Zgled naj bodo Čehi! Najrevnejšega izmed njih bi bilo sram, ako bi ne rabil pri svojih poštnih pošiljkih narodnega kolka. V prihodnje začne vodstvo objavljati perijodično, koliko je v posameznih mesecih razprodalo narodnih kolkov. Vodstvo pozivlja tudi zavedne trgovce, da če že ne zmore vsakdo kolkovanja svojih trgovskih dopisov in računov, naj prevzame vsaj v razprodajo narodni kolek. Ako se za naročene kolke vpošlje denar takoj, navrže vodstvo 50 kolkov na tisoč plačanih. Narodni kolek se naroča z naslovom: „Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“.

Učiteljska tiskarna ima v zalogi sledeče pošne, brzojavne in železniške tiskovine za šolsko uporabo, ki se rabijo pri pouku v obrtnem spisu na obrtnih nadaljevalnih šolah: Poštna nakaznica, Inozemska nakaznica, Poštna spremnica, Inozemska poštna spremnica, Povzetna poštna nakaznica, Ček, Dopisnica, Zalepka, Menica, Račun trgovski, Vplačilnica za plačila c. kr. davčnim uradom, Brzjavka, Cenik, Carinske deklaracije, Carinske deklaracije za statistične namene, Poštni nalog, Clearing, Zavitki za denarna pisma, Kuverte za pisma. Te tiskovine priporoča cenjenim vodstvom obrtnih nadaljevalnih šol v nakup.

Šolske vesti na Koroškem. Nadučiteljem za Žihpolje je imenovan Tomaž Grabner, dosedaj šolski vodja ravnotam. Premješeni so: Jurij Auernig od Sv. Lovrenca v Trdnjovas; Antonija Kulnik iz Blat v Guštanj; Hermina Reisner iz Trdnjevsi v Kaplo v Rožu; Karl Uchann iz Kaple v Rožu v Št. Peter nad Celovcem, Roza Kilzer iz Misič na Dholico. Službi sta se odpovedali podučiteljici Berta Groltsch v Grabštajnu in Pavlina Mayer na Dholici.

Obrtna knjižnica. Zavod za pospeševanje obrti je otvoril s 1. decembrom t. l. obrtno knjižnico v Gorici. Odprta je ob delavnikih od 9. do opoldne ter od 5—7 zvečer; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. ure.

Laško ljudsko knjižnico so otvorili Podturnom v Gorici. Knjižnico je preskrbela „Unione dei Giovani Friulani“.

Gosp. Ivan Lapajne, šolski vodja v p. in posojilniški ravnatelj ter zadružni revizor v Krškem, nam je poslal ta-le oglas: Leta 1895 sem bil izdal svoj „Navod o osnovanji in poslovanji slovenskih posojilnic“, knjigo, ki se je tiskala v 800 iztisih. Če tudi je bilo takrat še le kakih 100 posojilnic, vendar so bile te vzele 300—400 iztisov, in ostalih 400 iztisov sem bil že v 6 letih razpečal, ker se je bilo vsako leto veliko novih posojilnic ustanovilo in ker sem bil kakih 80—100 iztisov brezplačno razposlal v take kraje, kjer je bila potreba ustanovitve nove posojilnice. Dandanes je že kakih 300 slovenskih posojilnic in se snujejo še vedno nove. Stari, posebno pa novi zavodi pa potrebujejo še vedno dobrega navodila za svoje poslovanje; kajti stare posojilnice se izročajo večkrat v oskrbovanje novim odbor-